

XAVIER BOSCH

LA DONA DE LA SEVA VIDA

Columna

XAVIER BOSCH
LA DONA
DE LA
SEVA VIDA

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: MARÇ DEL 2021
© XAVIER BOSCH, 2021
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2760-9
DIPÒSIT LEGAL: B. 2.145-2021
FOTOCOMPOSICIÓ: LA LETRA, S.L.

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a **ecològic**
i procedeix de boscos gestionats de manera **sostenible**.

I

La dona de la seva vida

«Només es moren els altres».

MARCEL DUCHAMP

La Victòria va ser la primera a cantar. Tot d'una es va alçar del banc de fusta i, com si ho hagués fet sempre, va arrencar unes absoltes que van sorprendre tothom. La seva reacció estava fora de l'escaleta negociada abans de començar la cerimònia. En sentir les primeres notes, el mossèn —un caputxí auster de paraules i de gestos— va decidir retirar-se de l'altar i deixar que la dona de primera fila, endolada de cap a peus, desfogués el seu turment amb una música inesperada. Ni ella mateixa havia previst que, de cop i volta, en plenes exèquies, tingués la necessitat d'entonar una cançó. De totes, potser era la preferida de la seva mare. La que li havia sentit

tantes vegades mentre conduïa pels revolts de Vallvidrera, per les fagedes de la Garrotxa o per les vinyes d'Alsàcia. El quartet de corda —trenta euros per cap per a cada funció— es va mirar per si la podien seguir. Però l'escena era improvisada, els músics no tenien aquella partitura al seu repertori funerari i, respectuosament, van abaixar els arquets en senyal de rendició. A la filla petita de la Maria Vilalta Campabadal, no li va caldre acompanyament. Quan hi ha sentiment, la instrumentació és baldera.

El Joel i el Rai no van trigar a aixecar-se, estintolant la seva pena l'un en l'altre. Mai se'ls hauria acudit cantar en públic —la vergonya dels homes als cinquanta, la reputació...—, però no van voler deixar sola la seva germana. Els va seguir l'església sencera. De mica en mica, els parents, les amistats i els compromisos que omplien tots els bancs, d'un costat i de l'altre, s'anaven posant drets i cantussejaven, com podien, per acompanyar la família. Els qui havien arribat més tard i s'estaven drets als laterals de la nau i els que recolzaven l'esquena a les columnes de pedra freda de l'església del Monestir de Pedralbes també es van afegir a les notes del «gira, il mondo gira». Més o menys. A mitja veu. Xampurrejaven l'italià sense saber-ne i, quan arribaven a la tornada, tothom s'hi atrevia. Era l'únic instant que tots els que havien coincidit

en aquella intersecció de la vida, entre l'espai i el moment, recordarien d'un comiat amb moltes flors, cap parlament de la família i un grapat de sentiments conformats. Una mort, als vuitanta tocats, tempera la ràbia. Alleuja la sensació d'injustícia. És llei de vida, asseguruen els qui han esquivat la mort i es queden, de moment, una estona més. Només es moren els altres, havia dit el capellà a l'inici del funeral.

El Saül Estrada, amb la vista clavada a les sabates empolsades del mossèn, es va quedar assegut. Dins de la seva boira, no hi sentia. Tampoc no veia res. Ni els seus tres fills drets, al seu costat, ni la caixa de fusta ecològica que els nois havien triat per acomiadar la mare aquell matí esquitxat per un ressol de gener. Ni tan sols va pensar a girar-se per contemplar l'església plena al seu darrere. A la pobra Maria no li hauria passat per alt. Ell, en canvi, no mirava enlloc. Ni tan sols estava trist. Buit, només. Abatut pel desenllaç, per l'infinit silenci dels últims dies. L'home encastat al banc de l'església no era ell. S'havia quedat sense esma. Com si, de cop i volta, li haguessin entrat a casa i li haguessin robat la collecció sencera de records i li haguessin afaitat cadascuna de les alegries que havia acumulat durant tota una vida de parella. Com si la policia científica, després d'analitzar les empremtes de la caixa forta, li hagués comunicat

que mai més —mai més, tot sonava així de rotund— podria recuperar cap dels cinquanta-cinc anys viscuts al costat de la Maria. La dona de la seva vida. Era l'expressió que el Joel havia triat per a l'esquela dels diaris del 25 de gener de 2019 i era, tot just, el que sentia. La Maria. La dona de la seva vida.

Hi ha silencis que criden

Una sabata descriu, amb discreció, el currículum d'una persona. Al fons d'un armari, un parell de sabates són un llibre de memòries. La Maria Vilalta n'havia deixat dotzenes, de tots els estils i de totes les èpoques, perfectament arrencades, com si hagués d'obrir botiga. Com si algun dia hagués de tornar i pogués triar unes botes, unes sandàlies o un salonet per a l'ocasió. El Joel, amb un genoll clavat a terra i gronxant el cos dins de l'armari sabater, les treia de dues en dues. El Raimon les agafava amb tres dits, les mirava i les anava entaforant en bosses d'escombraries. No n'indultava cap. Trobava que unes tenien la tapeta massa gastada, d'altres tenien el taló guerxo de tantes caminades o, tant se val, ja estaven per llençar, que ningú no en fotrà res

d'aquest parell. En totes les sabates —ho va comentar més d'una vegada— hi veia la forma de l'indissimulable galindó de la mare, que, amb els anys, havia anat estovant la pell i descolorint la protuberància arrodonida de qualsevol calçat. Els parells que anaven en capsa, els descartaven amb cartró i tot. Cap a la brossa.

—No ho aprofitarà ningú, això.

—La Victòria ha dit que les fotem totes a la bassa. Sense miraments.

—Només vol els abrics, ella. Que se'ls emprovi i que decideixi el què. Potser se'n quedarà algun.

—Per al fred d'Estrasburg li aniran bé.

—Que no s'enganyi —va dir el Rai—, la Victòria farà com tothom. Se'ls posarà, algun cop, per recordar la mare.

—Ben fet. Que en faci el que vulgui...

—Es cordarà un botó o es passarà la mà, així, per la solapa i pensarà en ella.

—Moltes pel·lícules, tu.

—Serà que tu no has ensumat mai alguna bufanda d'algú que trobes a faltar?

El Joel havia decidit que no estava per drames. Aquella tarda no es podien estovar:

—Les Adidas de tennis, què?

—Fora també, tu diràs... —Les va esbarriar sense miraments—. Si l'últim partit amb la Vito el devien jugar fa què... Vint anys?

—Vint. Pel cap baix.

Els germans grans de la família Estrada Vilalta, els dos nois, van tenir-ho clar. L'hi van proposar al pare i ell, amb l'ànima als peus, es va deixar fer. Ni que hagués dit que no, no li haurien fet cas. Els vidus de primera volada no manen. Estava tot decidit. Ell passaria el cap de setmana amb la Victòria a casa del Joel i dilluns, quan tornés al pis i entrés a la seva habitació, es trobaria l'armari tot per a ell. De la roba de la mare, no en quedaria cap rastre. Li estalviaven el tràngol més devastador. La travessia d'haver de despenjar cada peça, sospirar a cada vestit i repetir les dues paraules més definitives. Les úniques que, als primers dies, repiquen dins del cap. Mai més. Com un batall. Mai més. A cada abric, a cada camisa, a cada llàgrima... Dos tocs. Mai més. El pitjor so. Cruel com pocs.

De passada, quan el Saül tornés a casa, es trobaria les lleixes buides, netes, amb les seves coses endreçades i totes a la vista, com no les havia tingudes en cap moment de la convivència al pis de Vallvidrera. Havia perdut la dona, però havia guanyat espai. «Quin consol, oi, pare?», havien quedat que li dirien, quan se'n lamentés. «L'humor que no es perdi a casa els Estrada, pare». I estaven convençuts que ell, com a resposta, en senyal d'aprovació, els picaria l'ullet d'aquella ma-

nera que li havien vist fer tota la vida. Si amb la Maria a les fosques encara tenia els reflexos per fer-los l'ullet, tots entendrien que se'n sortiria.

La seva mare acumulava roba, però no sabien que fos tanta. Ni de tantes dècades passades. El Joel i el Raimon portaven dues hores llargues feinejant a l'habitació. Els armaris —el dels penjadors, el dels calaixos i el del mirall encastat a la porta corredissa— estaven tan atapeïts que costava treure'n res. No hi cabien ni les arnes. A mesura que anaven trobant espai, el procés començava a ser automàtic. Amb el cor fort, es tractava de pensar poc i anar fent piles. Camises, camisoles, vestits, jerséis i faldilles cap a Càritas. Els sostenidors, a Engrunes, que algú encara els farà servir. Les calces i les mitges, llençades. Les camises de dormir —totes de seda—, se les havia demanat la senyora Lourdes, quaranta-dos anys sense queixa fent de nou a cinc, amb el senyor Saül i la senyora Maria, que Déu l'hagiperdonada.

—Trobo que l'Allan podria haver vingut aquí, a ajudar-nos...

—Estàs de conya, tu. —El Rai va saltar, com un pregadeu.

—Ens hauria anat bé un cop de mà —va insistir el Joel, sense segones intencions.

El Raimon va aturar la cadena de la feina perquè el seu germà notés que no era cap broma:

—Tu creus, sincerament, que a l'Allan li vindria de gust entrar en aquesta casa?

—Hòstia, Rai, ha passat molt temps...

—Si la mare aixequés el cap i se'l trobés aquí...

—Què?

—Que la tornaria a palmar.

—Per què... —S'ho va rumiar, per no vessar-la—. Una cosa... La mare va arribar a saber qui era l'Allan?

—Jo no l'hi vaig dir. I tu?

El Joel va aixecar el cap per subratllar la veritat de les paraules que estava a punt de pronunciar. A vegades, la credibilitat depèn d'un to.

—Tampoc, tampoc...

—I això?

Del fons de l'armari, quan semblava que ja no n'havia de sortir res més, el Joel en va treure dos pots de pilotes de tennis.

—Millor això que una capsa amb els secrets...

—O les cartes d'un amant de la mare. —El Rai ja s'hi trobava—. T'ho imagines? Que en aquesta família oasi, on mai ha passat res, de cop i volta descobríssim que... Quina mandra.

—No comptis a trobar gaire res. La nostra és una família amb molta història però amb poques històries. Ni tresors ni misèries.

—Una família com totes, vaja.

—Què fas? —El Joel es va sorprendre del gest resolut del seu germà.

—Tirar les pilotes, collons. Deuen estar gastadíssimes.

—Però són unes Wilson, home.

—I?

—Són aprofitables.

—Des de quan jugues a tennis, tu?

—En ma vida. Mai. No tinc ni raqueta... —El Joel va obrir un dels pots, en va treure una pilota groga i la va apartar—. No se sap mai quan la pots necessitar. No en vols una, tu?

Ni tan sols va respondre. El Rai va agafar els dos pots i els va facturar cap a la bossa de la deixalla. En un tres i no res havien omplert sis bosses blaves de cinquanta litres. Les havien anat deixant al costat de les butaques de l'habitació. La butaca de la mare. Mai més, tampoc, havien pensat els seus fills. I mira que s'hi havia passat hores i més hores, en les últimes setmanes. Als darrers dies, quan ja no li quedava ni veu ni empenta, la seva jornada es reduïa a aixecar-se del llit amb molta por i, agafada del seu marit i de la senyora Lourdes, deixar-se caure en aquella butaca alta, amb orelleres, que li anava bé per vinclar el cap i encadenar becaines curtes. Com més millor, sedada, per no pensar.

Així que la Maria s'havia quedat sense veu, el Saül va agafar l'altra butaca, bessona, entapissada amb quadre de Gal·les, i la va encarar amb la de la seva dona. Ell s'hi asseia al davant. I es miraven. No es deien res. El Saül la contemplava des de l'hora d'esmorzar fins que, a mitja tarda, en una altra maniobra feixuga, la tornaven a estirar al llit. Un dia rere l'altre. Un davant de l'altre. Amb tendresa. El joc de la quietud. A metre i mig entre marit i muller. Amb el piano tancat com a única unitat de mesura de la distància entre tots dos. La Maria no parlava perquè no podia. El Saül tampoc no li explicava res. No gosava afeblir-la amb un record. No volia destorbar-la amb una emoció, ni esquinçar-li la pau d'última hora amb un misteri. Mai no se li hauria acudit dir-li que els metges ja no tenien cap més pla, però tampoc no s'atrevia a deixar anar unes paraules que semblessin un comiat. Al contrari, no s'hauria permès que l'última conversa li pogués semblar, a la Maria, un colofó massa intranscendent. Ignorades les ofenses, quedava el mer amor. L'essència. Així ho van interpretar els tres fills i la senyora Lourdes. Quan el temps simplement s'arrossega, ell tan sols buscava la pau final, perfecta. Es miraven, s'entenen i no es deien res. Hi ha silencis que criden, i aquell n'era un.

L'últim dijous, la Maria Vilalta Campabadal, de la butaca estant, va fer un gest amb la mà perquè correguessin les cortines de l'habitació. La claror, de cop i volta, li molestava als ulls. El sol il·lumina però, segons com, descoloreix la fusta vella. Des del seu finestral, a la cresta de Collserola, havia vist créixer Barcelona als seus peus. Les noves punxes de la Sagrada Família al nord, l'espasa del nou aeroport al sud. Entremig, i sense presses, havia anat despuntant una ciutat nova. El perfil de les torres bessones del Port Olímpic, la vela d'un hotel arran de mar i tot un barri de gratacels, sorgit del no-res, al fons de tot d'una avinguda en diagonal que va resultar molt més llarga del que ningú no havia previst. Des que havien pujat a viure a Vallvidrera, abans que nasqués el Joel, fins a l'hora de l'última llum, la ciutat havia guanyat en blaus, en lluïssor i en autoestima. Dia a dia, la Maria havia tingut el privilegi de veure-la sencera, com un paisatge habitual des del talaiot de la seva habitació. Però ja en tenia prou. Després d'una mà de colònia pel front i pels cabells blancs pentinats cap enrere, va escurar el plat del darrer flam. Els qui eren a l'habitació van adonar-se de com li brillaven els ulls. Era l'última voluntat d'una llaminera de cap a peus. Així ho va entendre la Victòria, si més no, abans de dir-li gràcies mare en veu molt baixa i passar-li el palmell per cloure-li les parpelles.

Divendres, dissabte, diumenge. Només tres dies i quantes vegades, tots plegats, s'havien explicat els uns als altres el moment dolç de l'últim flam.

El Rai es va acostar al Joel, el va abraçar fort per la cintura i li va posar el cap sobre l'espatlla. Feia temps que no treballaven en equip, i després d'aquell esforç colze a colze de tota una tarda en una habitació en penombra, buidant tota una etapa en poques hores, li va venir de gust estrènyer un germà que cada vegada veia més de tant en tant.

—Te'n tornes a Copenhaguen?

—Tenim bitllets per demà. No ho puc allargar més. La feina, em sap greu. Al museu m'han donat dos dies de permís, ho he empalmat amb el cap de setmana i mira... —Va dubtar si dir-ho—. L'Allan pitjor encara, que s'ha gastat dos dies de festa.

—Està bé que t'hagi volgut fer costat...

—Sí. Sense ell tot se'm faria més dur. És un sol.

Cadascú, al seu aire, va donar una volta pel pis. Van fer la ruta sense dir-se res. La seva habitació, la que havia estat la de tots dos des que havien nascut —primer dos llitets, després lliteres i, en acabat, dos matalassos grans fins que van marxar de casa—, s'havia convertit en el quarto de la planxa de la senyora Lourdes. L'habitació de la Victòria,

en canvi, pràcticament estava igual. Amb el mateix somier de barrots daurats, la tauleta de nit de sempre i tots els volums de medicina ordenats per mides al damunt de l'escriptori. Els flascons de perfum continuaven al seu lloc, en fila índia, per l'ordre en què els hi havien regalat. Només havia desaparegut la col·lecció de peluixos que, en un altre temps, penjaven de tot arreu. El passadís, a les fosques, tenia algun angle mort que al Rai sempre li havia fet angúnia travessar. Encara, aquell dissabte, amb quaranta-nou anys, va sentir una esgarripança quan va passar pel costat de la porta del safareig. El despatx del pare —allà on es tancava cada dissabte i cada diumenge a repassar els números de les seves empreses— feia l'olor dels seus puros. Durant anys, els Montecristo havien anat fumant lleixes, llibres i racons. Ni l'un ni l'altre no es van entretenir a mirar fotos. Els seus ulls passaven de llarg per damunt de tots els marcs, no fos que la nostàlgia els arrossegés mar endins i no en sabessin sortir. Acabat el tomb pels records d'una llar molt viscuda, el Joel es va cobrir amb la cortina de la finestra del menjador i es va quedar badant. S'entretenia amb la cadència dels funiculars, que coneixia tan bé. L'un no baixava fins que l'altre no treia el nas. El xerric dels frens dels vagons era un dels sons de la seva infantesa. Als seus peus, els milions de llums ataronja-

des d'una Barcelona que empenyia perquè es tornés a fer de dia. El Rai, cautelós, el va sorprendre per darrere. Es va embolicar amb la cortina de la mateixa manera, com si fos una capa, i es va posar al seu costat. Ben a prop.

—Avui a l'església ha passat alguna cosa, oi?

—Ah sí?

—M'ha semblat, a la sortida, que t'enganxaves amb algú.

—Jo?

—Un paio amb bigoti. Un senyor fort, petit, amb bigoti... Saps de qui et parlo, oi? —Al Rai se li va aprimar la veu—. He sentit que li deies que no era benvingut al funeral.

—No ho recordo... Hem vist tanta gent, aquest matí. En dies així, és més fàcil airejar una habitació que les idees.

—Joel, ei, hola. Soc el teu germà. A mi no m'enganyes. Què passa?

—Ah, potser ja sé per qui ho dius... Res. Un tema de feina.

—Joel...

—El periodisme té aquestes coses. Res que t'hagi de preocupar.

—Has fotut fora un paio de l'enterrament de la mare, però he de fer com si no ho hagués vist?

—Exacte.

—No et fiquis on no et demanen, em sents?

—Rai... Això m'ho deia sempre ella.

—Recordo la seva veu, perfectament.

El Joel va agafar el seu germà per l'espatlla, com potser no ho havia fet mai.

—La gràcia saps quina és, Rai? Que mai no li vaig fotre cas.